

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologia Scholastica

Mayr, Anton

MDCCXXXII

Art. III. Quomodo intelligatur Principium: Facienti, quod est in se, Deus non denegat suam gratiam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84303](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84303)

natio: an verò sit etiam actus aliquis indeliberatus voluntatis, seu inclinatio aliqua hujus potentie ad objectum, excitans eandem ad deliberatam amplexionem ejusdem objecti. Resp. cum Suarez l. 3. de auxiliis c. 7. num. 5. & pluribus aliis, imò, ut Suarez loc. cit. ait, omnibus modernis scriptoribus, esse utrumque actum, nempe intellectus, & voluntatis; hoc enim videtur conformis menti SS. Patrum, & Conciliorum, quorum verba multò convenientius in hac sententia explicantur; nam, quando Patres, & Concilia, loquuntur de gratia in ordine ad fidem, vel conversionem, utrumque actum, tum intellectus, tum voluntatis solent adstruere. Sic Concilium Milevitanum cap. 4. ita habet: *Cum sit utrumque donum DEI, & scire, quid facere debeamus, & diligere, ut faciamus*; & Tridentinum sess. 6. c. 5. gratiam vocat illuminationem, & inspirationem; & quidem requiri à Concilio actum intellectus nemo dubitat; cum nihil volitum, quin præcognitum, de quo plura num. 44.

Quòd verò etiam requiratur ab eodem Concilio actus voluntatis, probatur ex eo; quia Concilium dicit, *tangente DEO cor hominis*; nam nomine cordis intelligitur voluntas: per tangere autem intelligitur impulsus aliquis voluntatis. Verum quidem est, quòd illum tactum mox Concilium vocet illuminationem, adeoque videri possit, de actu intellectus loqui: at quia, (ut rectè Suarez loc. cit. num. 7.) per actum intellectus non propriè tangitur cor, sed per aliquam inclinationem, vel impulsu, aut motum, vocatur hic impulsus tantum idèò illuminatio; quia ex illuminatione statim resultat.

§ 6. S. Augustinus verò sæpissime distinguit duas gratias, nempe unam ex parte intellectus, alteram ex parte voluntatis. Sic de gratia loquitur l. 2. de pecc. merit. & remiss. c. 17. *Ut autem innotescat, quod latebat, & suave fiat, quod non delectabat, gratia DEI est*. (similia repetit eod. l. c. 179. & sæpius alibi) ex quibus primum spectat ad intellectum, alterum ad voluntatem; nam nihil suave fit formaliter, nisi per aliquem suavem affectum voluntatis; licet enim cognitio possit esse causa suavitatis; quia potest, rem tanquam suavem repræsentare: non tamen potest esse ipsa suavitas, quæ formaliter est affectus dulcis. Ex his autem clare inferitur, quòd S. Augustinus, dum docet, naturam lapsam juvari gratia, semper velit eam juvari duplici; cum distinguat, *non latere, & delectare*. Accedit, quòd natura lapsa, tam in voluntate, quàm in intellectu, vulnerata, in utraque potentia debeat sanari: & in intellectu quidem igitur inertia debet sanari per gratiam, quam S. Augustinus l. 2. de pecc. mer. & remiss. c. 19. vocat *certam scientiam*: in voluntate autem infirmitas, & concupiscentia, debet sanari per gratiam, quam eodem c. 19. S. Doctor vocat, *viatricem delectationem*.

§ 7. Accedit ratio tacta à Suarezio l. 3. de auxiliis c. 7. n. 8. Indeliberatus ille affectus, seu motus voluntatis, disponit, & paulatim trahit voluntatem ad perfectum consensum; nam prima gratia excitans intellectum, per cogitationem c. 8. ad objectum virtutis, non statim sufficienter repræsentat omnes rationes id amplectendi, & idèò necesse est, ut voluntas aliquo modo, necdum deliberato, afficiatur ad cogitationem

illam, vel objectum, ut sic intellectus ex imperio aliquo voluntatis magis cogitet: crescit sic attentione, vel cogitatione intellectus, crescit etiam indeliberatus affectus voluntatis, donec ista tandem eò perveniat, ut deliberatè, & efficaciter, velit objectum, atque id amplectatur.

Et hic est ordinarius modus operandi in natura lapsa: non verò, ut statim ex perfecta intellectu advertentia in motum plenè deliberatum voluntas erumpat, ut iterum ait Suarez loc. cit. num. 17. Non tamen per hoc velim negare, quòd asserunt magni viri cum Granado tr. 5. de grat. disp. 2. sec. 4. nempe absolute fieri posse, ut aliquando homo, cum speciali illuminatione, seu gratia ex parte intellectus, statim actum voluntatis deliberatum eliciat, ut etiam non negat Suarez ibidem n. 17.

ARTICULUS III.

Quomodo intelligatur Principium:
Facienti, quod est in se, DEUS non denegat suam gratiam.

§ 8. **N**egavimus hucusque, quòd opera naturalia possint esse etiam tantum remota dispositio ad gratiam: jam igitur oritur quæstio, an ergo nihil profint opera tantum naturaliter bona: an non DEUS facienti, quod est in se, in ordine naturæ, det dein gratiam supernaturalem, qua adjutus salutariter operari queat. Et quidem principium hoc: *Facienti, quod est in se, DEUS non denegat suam gratiam*: Theologi communissimè admittunt: sed non eodem modo explicant. Difficultas oriri videtur ex eo, quòd ex una parte DEUS velit, omnes homines salvos fieri, ut testatur Apostolus 1. ad Timoth. 2. v. 4. nec tamen videatur omnibus gratias supernaturales largiri; nam prima gratia supernaturalis est vocatio ad fidem, ex eodem Apostolo ad Hebr. 11. v. 6. dicente: *Sine fide autem impossibile est placere DEO; credere enim oportet accedentem ad DEUM; quia est, & inquirentibus se remunerator sit*. item Tridentinum sess. 6. c. 8. ait: *Fides est humane salutis initium, fundamentum, & radix omnis justificationis, sine qua impossibile est placere DEO*.

Hæc autem gratia, seu vocatione ad fidem, videntur caruisse, & adhuc carere plures, præsertim gentiles, inter Indos barbaros, in sylvis ferarum more habitantes, qui nihil de fide verà audiunt: ex quo videtur inferri, gentiles istos caruisse omni gratia supernaturali. Unde, cum causa damnationis istorum non in DEUM, sed in ipsosmet referenda sit, non videtur hæc assignari posse, nisi dicendo, quòd non fecerint viribus naturalibus, quantum erat in ipsis: quòd si fecissent, DEUS ipsis gratiam largitus fuisset. Ex altera parte videtur, ex hac assertionem sequi, quòd quis per opera naturalia possit accedere ad fidem, aut mereri auxilia supernaturalia, adeoque, quòd inchoatio salutis sit à natura: qui fuit error Sempelagianorum, dudum rejectus ab Ecclesia, & iterum proscriptus à Tridentino sess. 6. c. 5. ubi definit, *justificationis exordium à præveniente gratia sumendum esse*.

N 3

§ 9. Ad

59. Ad evitandos hos scopulos varii vias inierunt. Prima sententia (quæ videtur esse Durandi, & aliorum, quos refert Ripalda. tom. 1. de ente supernaturali. disp. 17.) vult, quod DEUS facienti, quod est in se, per vires naturæ, non neget gratiam, ob opera naturalia, merentia gratiam, non quidem de condigno, sed tamen de congruo. Verum, qui ita sentiunt, non satis recedunt à Semipelagianis; nam etiam isti non affirmarunt, opera naturalia esse merita de condigno, sed tantum de congruo. Certè, ut videre est apud Aldrete. disp. 16. de prædestinat. sec. 7. §. 3. n. 5. Cassianus duntaxat dixit, opera naturalia esse ortum quendam bonæ voluntatis, vel conatum bonæ voluntatis, ne (ut ait) videatur DEUS irrationabili munificentia dormienti, aut inertī, gratiam dare: qua ratione putavit posse defendi, gratiam tamen gratuito dari: ergo Cassianus non admisit meritum de condigno, sed tantum de congruo: & tamen SS. Patres constanter ipsum, & consequenter etiam hoc meritum de congruo, impugnarunt. Videri potest Ruiz. disp. 14. de prædestinat. sec. 3. & Ripalda loco suprā citato, qui insuper cit. disp. n. 60. variis modis Doctores Catholicos, qui nimium hac in re admisisse videri possunt, excusat.

60. Secunda sententia docet, DEUM facienti, quod est in se, dare gratiam, ob actus naturales, non tanquam meritorios gratiæ, sed tanquam dispositiones morales ad gratiam. Verum hæc dispositiones essent causæ morales, & aliqua merita de congruo; unde hæc sententia jam refutata est. n. præced. (vide etiam, n. 63. §. 64.) si tamen dispositiones intelligantur positivæ, seu strictè tales; si enim tantum intelligerentur latè, seu negativè tales, sive removevents prohibens (qualis exempli gratiā dispositio improprie dicta est in ordine ad celebrandum Sacram, si quis comedat, ne moriatur; non enim, nisi latè, dici potest comedens se disponere ad celebrationem Missæ; cum tantum removeat mortem, quæ prohiberet, seu impediret celebrationem Sacri) in hoc sensu tam lato posset aliquid naturale dici dispositio negativa ad aliquid supernaturale.

61. Tertia sententia docet, axioma hoc intelligendum esse de faciente, quod est in se, viribus gratiæ, non viribus naturæ. Ita moderni Thomistæ cum Alvarez, & alii cum Aldrete. disp. 16. de prædest. sec. 7. §. 4. quos nuper secutus est insignis recentior in suis Thesibus Ingolstadii editis. Quarta sententia vult, illud facere, quod est in se, intelligi debere de faciente, per vires quidem supernaturales, sed simul etiam per naturales; nam ajunt hi auctores, quod DEUS, quando prævidet per scientiam mediam, hominem naturaliter operaturum per vires naturales, tunc simul cum illis viribus naturalibus det etiam vires supernaturales, ut homo, præter actum naturalem, eliciat simul supernaturalem. ita Ripalda tom. 1. de ente supernaturali disp. 20. sec. 2. cum aliquot aliis, quibus videtur consentire Molina in Concordia disp. 10.

62. Quinta sententia tradit, DEUM non denegare gratiam facienti, quod est in se, per vires naturales quidem, sed indebitas. Quod ut intelligatur, notandum, dona aliqua in se naturalia, quæ conferunt homini robustiorem po-

tentiam ad actus naturales, non esse debita, saltem naturæ lapsæ; nam ea potentia robustior, ut ait Eximius l. 4. de auxili. c. 16. n. 20. est vera gratia, non tamen Theologicè supernaturalis; cum enim ex se non conducatur ad visionem beatificam, non est supernaturalis, in eo saltem sensu, in quo Patres accipientibus gratiam supernaturalem. Talia dona DEUS ut auctor naturæ sibi reservat, ut conferre possit pro suo libitu, quandocunque ei placuerit, majorem virtutem ad actus naturales.

Imò Vasquez in 1. 2. disp. 189. c. 12. à n. 149. contendit, quod multa dona, quoad substantiam naturalia, sint gratia per Christum, qua adjuti peccata vincamus, & bonum morale, quamvis non supernaturale, operemur. Præmisit autem c. 16. n. 133. talia dona esse distincta à dono creationis; quia hoc collato posset DEUS illa dona, seu cogitationes congruas negare: sive homines talibus mediis instruere, quibus liberè abuturi essent. Tum eod. c. n. seq. addit, talia auxilia, in se ordinis naturalis, rectè vocari gratias; eoquod DEUS liberaliter, & ex misericordia, ea conferat. Pergit n. 145. Vasquez, & ait, agnoscere etiam Bellarminum distinctionem gratiæ, in gratiam ordinis supernaturalis, & naturalis. Per hæc igitur auxilia facientibus, quod est in se, dicunt auctores hujus quintæ sententiæ, DEUM gratiam dein supernaturalem non negare, ita præsertim Rhodes. disp. 2. de grat. q. 1. sect. 2. §. 4.

63. Sexta tandem sententia ait, DEUM non negare gratiam homini facienti, quod est in se, per vires naturales, seu facienti, quantum est in se, opera naturaliter bona, ac honesta: quæ tamen neutiquam sint meritoria gratiæ Theologicè supernaturalis: neque etiam sint conditiones, aut dispositiones, strictè dictæ ad illam: sed tantum sint dispositiones negativè tales, aut puri termini, quibus positis DEUS, ex pacto cum Christo inito, conferat gratiam ex meritis Christi. ita Suarez. l. 4. de auxiliis à c. 12. usque ad 17. §. præsertim hoc ultimo, seu 17. mo eamque sententiam refert tom. 1. in 1. p. tr. de prædest. l. 2. c. 18. ubi valde multos pro hac sententia citat: eandem tenent Arriaga, Lessius, & plures alii ex nostris, & externis.

Nota autem, magnum discrimen esse, inter dispositionem moralem positivam, & negativam: item magnum discrimen esse, inter dispositionem positivam, & purum terminum. Dispositio moralis positiva est etiam causa moralis, & habet in se virtutem movendi potentiam ad producendum effectum: at hanc virtutem non habet dispositio negativa, neque purus terminus, qui est res quædam, quam sibi præfigit voluntas, ut eâ positâ aliquem effectum producat, ad quam productionem aliunde movetur. e. g. Dominus præcipit servo, ut Petro det eleemosynam: in hoc casu præceptum domini, est dispositio positiva moralis, seu causa moralis donationis eleemosynæ; quia servum verè movet: & per illud dominus fit etiam causa eleemosynæ datæ. Si jam dominus addat, ut servus eam eleemosynam det hora tertia sonante, sonus iste non est dispositio positiva, aut causa, sed tantum purus terminus; quia servus non movetur à sono, sed à præcepto domini, sibi illud

illum sonum, tanquam purum terminum, præfigentis: quo posito, & non aliter, vult eleemosynam dari, cum possit æquè sibi præfigere horam quartam, vel secundam: nec eo casu aliter moveretur servus, quam nunc moveatur.

64. Similiter discrimina magnum est inter conditionem strictè dictam, & purum terminum. Conditio est, quæ movet propter bonitatem suam, ad eam appetendam, vel propter malitiam suam, ad eam fugiendam. At purus terminus, ut n. præced. dictum, non movet. Rursum voluntas, respiciens aliquam conditionem, non est absoluta, sed conditionata: at, quæ respicit tantum purum terminum, non est conditionata, sed absoluta, e.g. qui vovet ingressum Religionis, si ex morbo convalescat, vel ex vinculis evadat, ut scilicet DEUM moveat, ad hæc beneficia, quæ desiderat, conferenda, facit votum conditionatum, & habet voluntatem tantum conditionatam, non absolutam.

Qui autem vovet ingressum Religionis in diem crastinum, facit votum absolutum: quamvis pro termino exequendi votum, respiciat diem crastinum, nec votum perfectè stringat, nisi postquam dies crastinus advenerit. Utrum autem aliquid respiciatur à voluntate ut purus terminus, an ut conditio, debet desumi ex eo, an quis ab ejus odio, vel amore moveatur, an non. Et posset etiam contingere, ut recuperatio sanitatis esset purus terminus, si scilicet quis non moveretur ab ea recuperatione, sed hanc independentem à voto, & aliunde futuram supponeret, atque illam tantum respiceret, tanquam terminum, & occasionem exequendi suum votum.

65. Ex quibus colligitur, opera naturalia, cum DEUM non moveant, ad conferendam gratiam supernaturalem, utpote improporcionata, non posse esse dispositiones positivas, aut conditiones strictè tales, respectu voluntatis Divinæ conferendi gratiam, sed esse puros terminos: DEUM autem moveri ex meritis Christi, & pacto cum ipso inito, vi cuius Christus, prout ajunt patrones hujus sententiæ, petit, ut gratia detur propter merita sua, quando homo facturus esset viribus naturalibus, quantum in se est, seu positurus illa naturalia opera, tanquam puros terminos, sive negativas dispositiones.

Res scilicet se habet, ut in supra adducto casu servi; sic enim servus dat eleemosynam Petro propter imperium domini ad pulsus horologii: imò etiam, si dominus jussisset, ut det eleemosynam ad petitionem Petri, tamen potest eam dare propter solum præceptum domini, non propter petitionem Petri, ob quam sæpe non daret, & à qua, præsertim, si foret importuna, sæpe moveretur ad negandam eleemosynam: consequenter etiam hæc petitio potest se habere, ut purus terminus, ita se explicant authores hujus sententiæ.

66. Addendum adhuc, quòd voluntas dupliciter possit sibi præfigere talem terminum 1. ut nolit aliquid facere, nisi terminus sit positus, e.g. si jubeat dominus, ut servus det eleemosynam, quando sonuerit hora, & aliàs non det. 2. ut voluntas quidem velit aliquid agere, quando terminus est positus: sed tamen etiam velit agere, quando non est positus, e.g. si velit

dominus, ut servus det semper eleemosynam, quando horologium sonuerit: attamen etiam possit dare, & aliquando etiam det, quando non sonuerit.

Primi generis terminus, respectu voluntatis Divinæ est intentio ministri in consecratione Sacramenti (si hæc intentio non sit pars Sacramenti, ut hic supponitur) hæc enim posita e.g. in baptismo, DEUS dat gratiam; eà non posita non dat. Secundi autem generis terminus juxta hos auctores sunt opera naturalia, in nostro casu; quia, licet DEUS semper det gratiam, quando ea opera ponuntur: non tamen semper negat, quando non ponuntur, sed sapissime eam confert etiam non facientibus, quod est in se. Sic *Isaia 65. v. 1.* dicitur: *Invenierunt, qui non quaesierunt me.* & *S. Paulus ad Rom. 10. v. 20.* ait: *Isaías autem audet, & dicit: Inventus sum à non quaerentibus me: palam apparui iis, qui me non interrogabant.* Et hanc misericordiam ostendere sapissime DEUM erga homines latè probat *S. Augustinus l. 1. contra duas epistolas Pelagianorum c. 19.* & iterum *l. de gratia & libero arbitrio c. 6.* ubi conversionem *S. Pauli* in exemplum adducit.

ARTICULUS IV.

Quo in sensu sit verum dictum Principium.

67. Dico 1. Hoc Principium, intellectum de faciente, quod est in se viribus gratiæ supernaturalis, est certissimum. Huic assertioni nemo Theologorum Catholicorum refragatur: probatur autem breviter, & clarè. DEUS, quantum est in se, vult sincerè, & seriò, omnes homines salvos fieri: ergo facientibus, quod est in se, sive cooperantibus gratiæ supernaturali, debet ulteriorem gratiam, saltem sufficientem, conferre antec. est certum de fide, & fusè probatum *tract. de DEO. à n. 615.* prob. conf. si DEUS homini facienti, quod est in se, negaret ulteriorem gratiam, simpliciter necessariam ad salutem, non posset dici seriò velle salutem; qui enim rem seriò vult, debet saltem ea subministrare, quæ necessaria sunt, ad eam obtinendam, & ab alio, quàm ab ipso haberi non possunt, ut videtur per se clarum: tale quid autem, & ita necessarium ad salutem, est gratia: ergo.

68. Dico 2. Si DEUS non det cuilibet homini statim gratiam supernaturalem, tunc facienti, quod est in se, viribus naturæ, seu ponenti opera requisita naturalia, tanquam puros terminos (quos supra n. 63. explicavimus) DEUS dat gratiam supernaturalem. Hæc conclusio etiam non videtur habere adversarium, & probatur iisdem rationibus; nam, si homo aliud non habeat, quàm vires naturales, & faciat per has, quantum est in se, nec tamen illi DEUS unquam det gratiam supernaturalem, necessariam ad salutem, explicari non potest, quomodo DEUS seriò velit hominis hujus salutem, aut quomodo eum non deferat, antequam deferatur: quod, licet Tridentinum *sess. 6. c. 11.* tantum neget de justificatis, tamen etiam de aliis, saltem necdum in